

Strandskade *Haematopus ostralegus* Oystercatcher

Strandskaden yngler ved Nordvesteuropas kyster og i indlandet på græssletterne fra Ukraine til det sydvestlige Sibirien. De største europæiske bestande findes i Holland og på De Britiske Øer. I Danmark yngler strandskaden primært ved kysterne over hele landet og desuden på lokaliteter i indlandet, og arten er blandt vore almindeligst ynglende vadefugle. Ynglefuglene fra Rusland, De Baltiske Lande og Skandinavien er trækfugle, mens kun en del af fuglene fra de sydligere bestande forlader yngleområderne om vinteren. Strandskaderne fra Nordeuropa overvintrer primært

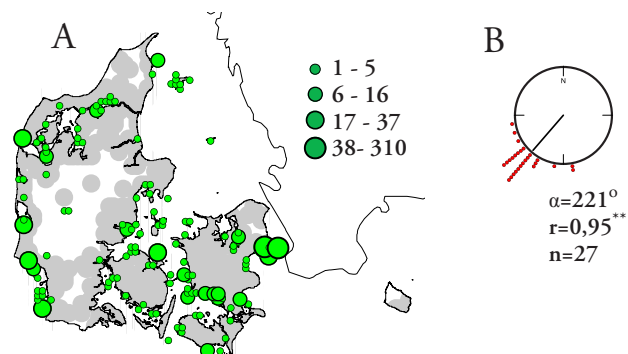

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites of birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

langs Nordvesteuropas tidevandskyster. I Danmark er Vadehavet af international betydning som raste- og overvintringsområde for arten (Melftofte m.fl. 1994).

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark er der i alt ringmærket 9.126 strandskader i perioden 1912-2002 (fig. 4). Flest fugle blev mærket i 1960'erne og 1970'erne med maksimalt 277 fugle i 1966. Der foreligger genfund af mærkede fugle fra en stor del af de danske kyster, og den danske bestand er relativt veldækket (fig. 2A). Størstedelen af de mær-

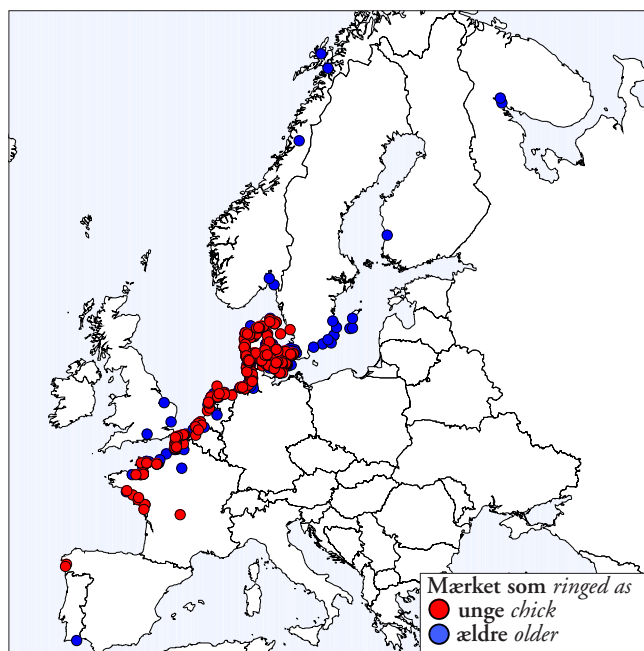

Fig. 1. Samtlige genfund af strandskade ringmærket i Danmark (n=1.159). All recoveries of oystercatcher ringed in Denmark (n=1,159).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 9.126

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries 1.159
 -heraf uden for Danmark Recovered abroad 212 (18%)
 Antal fugle No. of individuals 952
 -heraf mærket som unger Ringed as chicks 368 (39%)
 Genmeldingsandel Proportion recovered 10,4%
 Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark 191
 Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird min. 28 år 9 mdr.
 Længste afstand Longest dist. Spanien Spain 2.574 km
 Nordligst Northernmost Norge Norway (68° 44'N)
 Sydligst Southernmost Portugal Portugal (37° 02'N)
 Østligst Easternmost Rusland Russia (32° 31'E)
 Vestligst Westernmost Spanien Spain (08° 54'W)

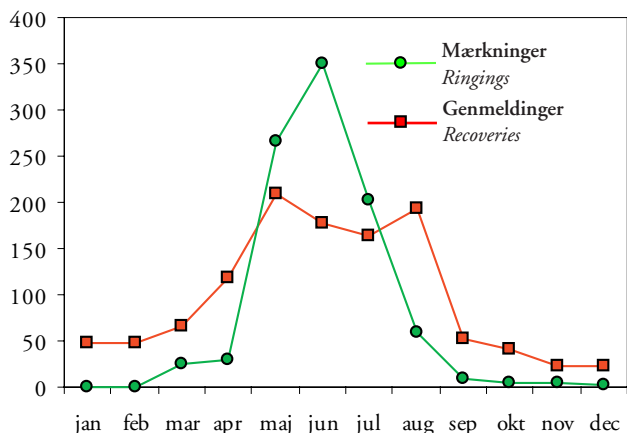

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af strandskade. *Month of ringing and recovery for recovered oystercatcher.*

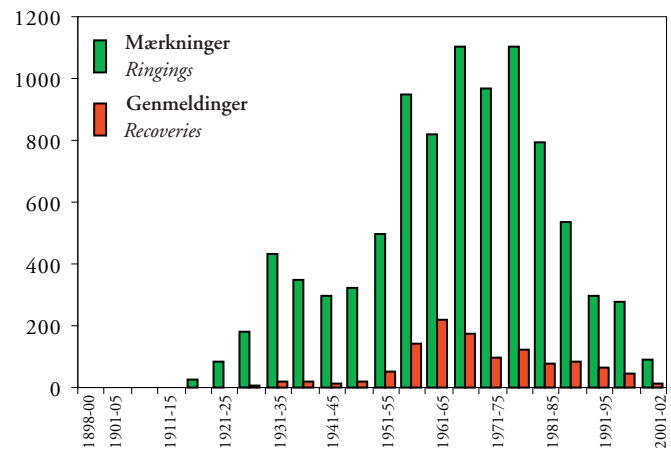

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for strandskade ringmærket i Danmark. *Ringing and recovery year of oystercatcher ringed in Denmark.*

kede fugle er fra enten Amager, Saltholm, Vadehavet, Tipperne, Limfjorden, Fyns Hoved eller det sydlige Sjælland. I alt 368 af de genmeldte strandskader er mærket som redeunger. Hertil kommer yderligere 390 fugle, mærket i maj og juni (fig. 3), som med stor sandsynlighed er danske ynglefugle. Genfundene af danskmærkede strandskader i Norge, Sverige, Finland og Nordvestrusland (fig. 1) viser dog, at materialet indeholder en mindre andel trækgæster.

Træk og overvintring

Danske ynglefugle. De danske strandskader er delvis trækfugle. Størstedelen trækker mod sydvest (fig. 2B) til Vesteuropas kyster, hvor de er genfundet i Tyskland, Holland, Belgien, Frankrig og Spanien (fig. 6B). At dømme efter genmeldingerne forlader de første fugle Danmark i juli, hvor der er enkelte genfund i den tyske og hollandske del af Vadehavet. I august er der flere genfund i Holland og Tyskland, og i denne måned er danske strandskader også genfundet i det nordvestlige Frankrig. De danske ynglefugle ser ikke ud til at benytte den danske del af Vadehavet i udpræget grad. Blot 32 af strandskaderne, der er mærket som unger, er genfundet i Vadehavsregionen. Af disse var langt hovedparten lokale ynglefugle – blot seks af fuglene var mærket i den øvrige del af landet. Jyske og østdanske fugle er generelt genfundet i de samme områder, hvorfor den gennemsnitlige trækretning for fugle ringmærket i det østlige Danmark (235°) er mere vestlig end retningen for fugle, ringmærket i Jylland (209°) ($P < 0,01$).

I vinterperioden (fig. 6C) stammer 44 af 52 genfund fra udlandet. Flest er fundet i Frankrig (47%) og Holland (31%). De danske strandskader overvintrer i

mindre grad på Den Iberiske Halvø, hvor to førsteårsfugle er genfundet i det nordvestlige Spanien hhv. 26. september og 22. oktober. Gennemsnitspositionen i vinterperioden ligger syd for Danmark ($P < 0,001$).

I marts er der stadig genfundet danske fugle i Frankrig og Holland, men i april er alle de genmeldte strandskader returneret til Danmark. En stor del af de ringmærkede strandskader vender tilbage for at yngle i området, hvor de blev udklækket. I alt 48 af 78 strandskader, der er mærket som dununger og genfundet i perioden april-juli i en efterfølgende yngleperiode, blev genfundet mindre end 10 km fra mærkningsstedet. Den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfundningslokalitet for disse 78 fugle er 73 km (0-1.443 km).

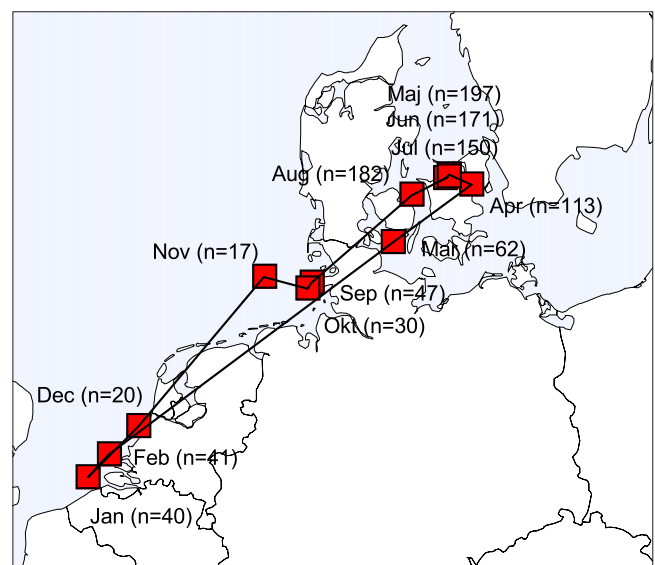

Fig. 5. Månedlige gennemsnitspositioner for strandskade ringmærket i Danmark. *Monthly mean positions of oystercatcher ringed in Denmark.*

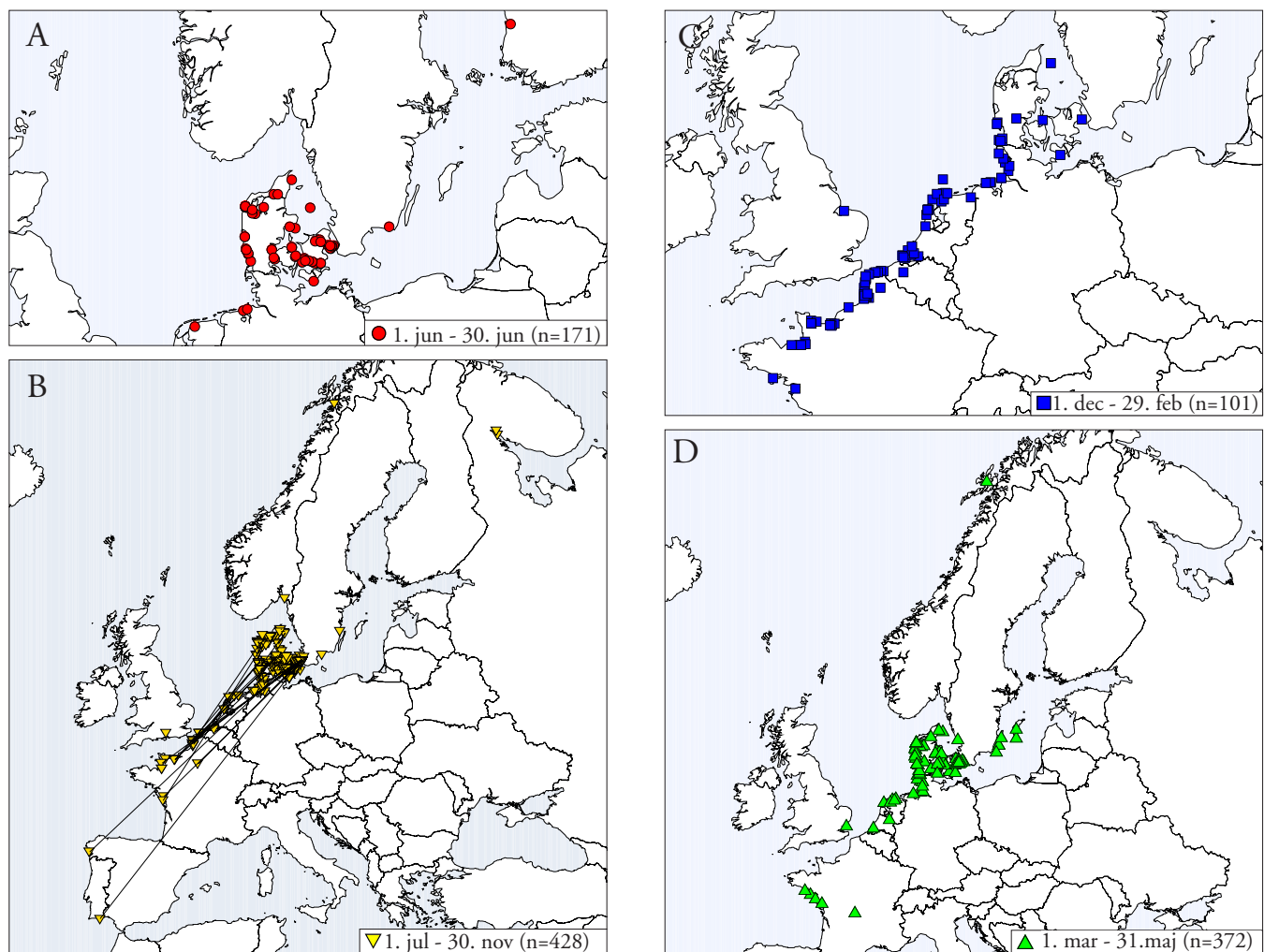

Fig. 6. Genmelinger fra A) yngletiden, B) efterårs-, C) vinter- og D) forårsperioden af strandskade ringmærket i Danmark. Linjer på kort B angiver direkte træk. Recoveries during A) the breeding season and B) autumn, C) winter and D) spring of oystercatcher ringed in Denmark. Lines on map B indicate direct migration.

Træk- og vintergæster. Det danske ringmærkningsmateriale indeholder en mindre andel trækgæster. I Vadehavet er der fra slutningen af juli til midten af april mærket fugle, som senere er genfundet i Norge og i Hvidehavsområdet i Nordvestrusland. På Amager er der i maj, juni, juli og august mærket fugle, som efterfølgende år er genfundet i Sverige og Finland.

Der er også genfundet strandskader i Danmark, som er ringmærket i udlandet, bl.a. ynglefugle fra Norge, Sverige, Finland, Nordvestrusland og Estland (fig. 7). De norske strandskader er primært genfundet i Vestjylland og Vadehavet (juli til og med april), mens svenske og finske fugle er fundet i alle egne af landet. Tilsyneladende passerer finske fugle over det sydlige Sverige. Fugle fra Estland er primært genfundet i det sydlige Danmark.

I den danske del af Vadehavet raster 20.000-40.000 strandskader i september og oktober (Meltofte 1993). Genfund af ringmærkede fugle tyder på, at de

mange strandskader, som både forår og efterår raster i den danske del af Vadehavet, primært stammer fra Nordvestrusland og den nordligste del af Østersøen (se også Meltofte 1993). Kun få af de svenske fugle er genfundet i det danske Vadehav, hvilket tyder på, at disse fugle – i lighed med de danske ynglefugle – trækker direkte til den tyske og hollandske del af Vadehavet og evt. videre mod sydvest. Strandskader ringmærket i den østlige del af Danmark er i vintermånederne generelt genfundet sydligere end strandskader mærket i Jylland ($P < 0,05$). Vintergennemsnittene for fugle, der er mærket i Østdanmark og Jylland ligger i hhv. Belgien og Holland.

Ingen af de danske unger er genfundet på De Britiske Øer (fig. 1). Derimod er 37 strandskader, mærket på De Britiske Øer som voksne, senere genfundet i Danmark (fig. 7). England gæstes primært af strandskader fra Norge (Wernham m.fl. 2002). Genfundene af britiske strandskader i Danmark (heraf

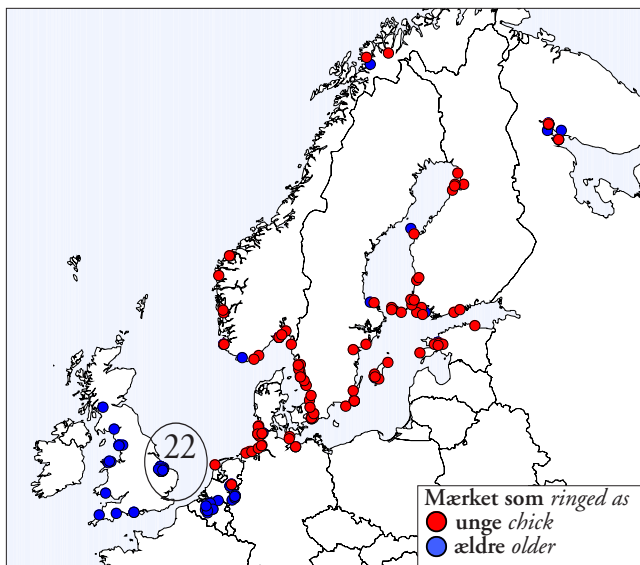

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for strandskade ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=191). Ringing localities of oystercatcher ringed abroad and recovered in Denmark (n=191).

92 % i Jylland) drejer sig derfor sandsynligvis primært om norske ynglefugle.

Gennemsnitspositionen i marts er i Danmark (fig. 5). Danskmærkede fugle er bl.a. genmeldt på Øland og Gotland i april og i Norrland i Norge i slutningen af maj (fig. 6D). Fuglene, der yngler ved Hvidehavet i Nordrusland, drager formodentlig først nordpå i slutningen af april og starten af maj (Meltofte 1993).

Genmeldings- og dødsårsager

I det danske ringmærkningsmateriale er 40 % af genmeldingerne af levende fugle (fig. 8A). En meget stor del (91 %) af disse fugle er aflæst mindre end fem kilometer fra mærkningsstedet. I alt 40 % af de indrapporterede strandskader er døde som følge af jagt (fig. 8B), heraf 76 % i Danmark og 21 % i Frankrig. I Danmark blev strandskaden fredet i 1983. Siden er der kun indkommet genmeldinger af skudte fugle fra Københavns Lufthavn, hvor fuglene skydes for at sikre flytrafikken. En lille andel (3 %) af de ringmærkede strandskader er dræbt i trafikken. Blandt strandskader ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 61 % indrapporteret i løbet af første leveår. Flere af de ringmærkede strandskader er dog blevet over 25 år gamle – den længstlevende blev mindst 28 år og 9 mdr. Fuglen blev ringmærket som mindst etårig på Amager i 1964 og skudt ved Københavns Lufthavn i april 1992.

English summary

The oystercatcher is a common breeding bird in Denmark, breeding at many coastal sites as well as some inland localities. The Danish Wadden Sea is an important rest and winter locality for the species. The first oystercatcher was ringed in Denmark in 1912, with most ringed in the 1960s and '70s. Most of the birds were ringed in the breeding season, either as chicks or fully grown, but some passage migrants have also been ringed.

The majority of the Danish oystercatchers are migrants, migrating SW along the coast of western Europe. In autumn and winter Danish birds have been recovered in Denmark, Germany, the Netherlands, Belgium, France and Spain. Eighty-five per cent have been recovered abroad during winter, most in France and the Netherlands. In March Danish oystercatchers have been recovered in France and the Netherlands, but by the end of April all have returned to Denmark. Many birds settle to breed close to where they were born.

Passage migrants from Norway are found in western Jutland and the Wadden Sea from late July. Norwegian birds winter in the German–Dutch Wadden Sea. Many of the oystercatchers found in the Danish Wadden Sea in autumn and spring are probably from northwest Russia. Swedish and Finnish oystercatchers are mainly found in eastern Denmark, and birds from Estonia in southern Denmark. During winter birds ringed in eastern Denmark are in general found further south than birds ringed in Jutland.

The main known cause of death is hunting. Most oystercatchers have been shot in Denmark (76 %) and France (21 %).

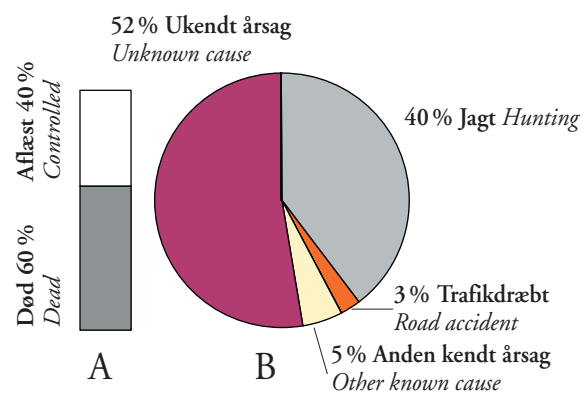

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=1.158) og B) dødsårsager (n=699) for strandskade ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=1.158) and B) cause of death (n=699) of oystercatcher ringed in Denmark.